

УДК 342.9

Ю. І. Цвіркун
кандидат юридичних наук,
здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету,
суддя
Вищого адміністративного суду України

ДО ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ ПІД ЧАС МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ

Вибори до представницьких органів місцевого самоврядування становлять зміст побудови демократичної і правової держави. Важливість забезпечення реалізації виборчих прав на місцевих виборах є запорукою успішної організації муніципальної влади. На сучасному етапі адміністративно-правової реформи та апробування нового виборчого законодавства про місцеві вибори проведення результативних виборів може бути лише за наявності ефективного контролю за ними. Ключовим аспектом будь-якого виборчого процесу є забезпечення захисту прав людини і громадянина під час волевиявлення, підрахунку результатів та оголошення їх підсумків. Судовий контроль за діяльністю виборчих комісій та їх членів під час місцевих виборів є найдієвішим засобом у цьому, оскільки його призначенням є забезпечення законності виборчого процесу.

Означеній проблемі присвячено низку досліджень вітчизняних учених та практиків, таких як К. Бабенко, М. Баймуратов, В. Галайчук, С. Кальченко, С. Ківалов, Ю. Ключковський, М. Козюбра, І. Коліушко, О. Копиленко, Р. Куйбіда, Р. Маскакова, О. Мельник, О. Пасенюк, В. Перепелюк, А. Селіванов, М. Смокович, М. Ставнійчук, П. Стецюк, В. Співак, М. Цуркан, В. Шаповал та інші. Однак у зв'язку із тим, що виборче законодавство в нашій державі часто змінюється і є нестабільним, а вибори відбуваються постійно, проблемні питання, пов'язані з виборчим процесом, потребують безперервного і системного аналізу та ґрунтовного вивчення. Крім того, актуальність дослідження полягає в тому, що в Україні відбулися зміни не тільки у виборчому законодавстві, але і в адміністративному процесуальному. Тобто виборчі спори, які завжди були предметом суспільного інтересу, будуть розв'язуватись за дещо іншими правилами, що посилає до них увагу.

Метою статті є дослідження та висвітлення питань судового контролю як гарантії захисту прав, свобод та інтересів особи під час місцевих виборів.

Статтями 8, 55 Конституції України закріплено, що звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України

гарантується, а права і свободи людини і громадянина захищаються судом [1].

Запровадження в Україні адміністративного судочинства мало велике значення у забезпеченні принципу доступу до суду. Донедавна українські суди рідко приймали до розгляду позови про оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб. Практика адміністративних судів, напрацьована протягом 10 років, переконує у перевагах судового порядку оскарження над адміністративним.

Законом України від 02.06.2016 року № 1401-VIII розділ VIII «Правосуддя» Конституції України викладено у новій редакції. Так, положення змінених статей 124, 125 Конституції передбачають, що юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір, а з метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди [1].

Як і попередня редакція Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) [2], нова редакція Кодексу в пункті 6 статті 19 встановлює, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи у публічно-правових спорах – спорах щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Норми, які регулюють відносини щодо провадження у виборчих справах тепер містяться у статтях 273–279 § 2 глави 11 нового КАСУ. Оскільки звернення до суду за захистом виборчих прав має особливу правову сутність, законодавцем, у зв'язку із необхідністю чіткого і системного регулювання цих правовідносин, виокремлено відповідні положення цього нормативно-правового акта. У попередній редакції КАСУ статті, норми яких регулювали відповідні відносини, також були виокремлені.

Отже, судовому контролю, який здійснюють суди адміністративної юрисдикції, підпорядковуються правовідносини, пов'язані з виборчим процесом чи процесом референдуму. Оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій та членів цих комісій регулюється окремими стаття-

ми КАСУ, які визначають особливості провадження у таких справах.

З огляду на положення статті 140 Конституції України [1], органи місцевого самоврядування поділяються на представницькі та виконавчі, а саме: сільські, селищні, міські ради, районні та обласні ради (представницькі органи місцевого самоврядування); виконавчі органи сільських, селищних, міських рад (виконавчі органи місцевого самоврядування). Отже, народ здійснює владу зокрема через місцеві ради, що вирішують фактично усі питання, які віднесені до повноважень органів місцевого самоврядування.

У частинах 1–2 статті 141 Конституції України встановлено, що до складу сільської, селищної, міської, районної, обласної ради входять депутати, які обираються жителями села, селища, міста, району, області на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Територіальні громади на основі загального, рівного, прямого виборчого права обирають шляхом таємного голосування відповідно сільського, селищного, міського голову, який очолює виконавчий орган ради та головує на її засіданнях [1].

Існування інститутів громадянського суспільства залежить від захисту виборчого права особи. Досягнути належного захисту цього права можливо лише забезпеченням функціонування в державі незалежного адміністративного суду, який вирішує публічно-правові спори, тобто здійснює контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень.

Відповідно до частини третьої статті 141 Конституції України чергові вибори сільських, селищних, міських, районних, обласних рад та сільських, селищних, міських голів відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень відповідної ради чи відповідного голови, обраних на чергових виборах [1].

Місцеві вибори – це одна з найважливіших форм безпосередньої участі громадян в управлінні місцевими справами, вони є з'єднувальним ланцюжком між органами місцевого самоврядування і членами територіальних громад. Вони також є «пріоритетним способом легітимації цих органів та їх посадовців і водночас формою демократичного контролю за місцевою владою, юридичним віддзеркаленням суспільно-політичної ситуації на місцях» [3].

Під час проведення місцевих виборів виникає низка юридичних спорів, які надалі вирішуються адміністративними судами. Так, упродовж виборчого процесу 2015 р., станом на 15.12.2015 р. до місцевих адміністративних судів надійшло 3 111 позовних заяв та справ, з яких 1 345 (43%) щодо уточнення списку виборців та 1 766 (57%) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності

виборчих комісій [4, с. 44]. Останні чергові місцеві вибори, які відбулися 25.10.2015 р., показали, що кількість судових справ зменшилась проти попередніх виборів, але особливістю є складність предметів таких спорів.

За предметом виборчі спори, як правило, з незначною різницею в позиціях учених, поділяють на спори, пов'язані з унесенням даних до списку виборців; спори, пов'язані з порядком утворення виборчих комісій відповідних рівнів; спори, пов'язані з порушеннями під час проведення передвиборної агітації; спори, пов'язані з порушеннями під час проведення процедури голосування по виборах депутатів до органів місцевого самоврядування та Верховної Ради Автономної Республіки Крим, виборів народних депутатів України, виборів Президента України; спори, пов'язані зі встановленням результатів виборів та референдуму [5, с. 15, 17].

14.07.2015 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про місцеві вибори» [6], який 08.08.2015 р. набрав чинності. Цим Законом регулюється організація і порядок проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів та старост.

Чергові місцеві вибори 2015 року відбувалися згідно із приписами, які встановлені у зазначеному Законі «Про місцеві вибори». Також надалі за цим Законом проводились позачергові, повторні, проміжні вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, старост.

Новий Закон «Про місцеві вибори» [6] запровадив низку нововведень, продиктованих, зокрема, курсом на побудову європейської моделі місцевого самоврядування. Цьому приділялася увага і в коаліційній угоді Парламенту поточного скликання. Серед новацій запроваджено такі: у селах і селищах з населенням до 90 тис. вибори відбуваються за мажоритарною системою; вибори до райрад, міськрад та облрад проходять за пропорційною системою; міських голів населених пунктів з населенням більше 90 тис. обирають абсолютною більшістю (50%+1 голос); передбачена можливість проведення другого туру; блоки партій у виборах участі не беруть; якщо партія набрала 5% голосів, кількість кандидатів від неї, які пройшли, визначається відповідно до кількості голосів, поданих безпосередньо за депутата в окремому окрузі; дата реєстрації партії для участі у виборах не має значення; обов'язковість присутності у списку партії не менше 30% представників однієї статті [7].

Слід зазначити, що новизною останніх місцевих виборів є спори щодо гендерної квоти, унесення до списку виборців внутрішньо переміщених осіб, реєстрації кандидатів за виборчими списками місцевих політичних партій, а також виборчі

спори, пов'язані із змінами способу формування депутатського корпусу представницьких органів місцевого самоврядування, обрання сільських, селищних, міських голів та старост.

У Кодексі належної практики у виборчих справах, який було підготовлено та затверджено Європейською комісією «За демократію через право» (Венеціанська Комісія) у жовтні 2002 р., а на початку 2017 р. оприлюднено Верховним Судом України український переклад, зазначається, що у звітах Бюро Парламентської Асамблеї Ради Європи з питань організації спостереження на виборах у ряді держав-членів були відзначені такі недоліки, що стосуються виборчих комісій: брак транспарентності в діяльності центральної виборчої комісії; різне тлумачення процедури підрахунку голосів; політична поляризація виборчих органів; конфлікти під час призначення членів центральної виборчої комісії; призначення членів комісії державним органом, перевага представників правлячої партії у виборчих органах [8].

В Україні грубі недоліки у роботі виборчих комісій набувають системного характеру. Зокрема неспроможність територіальних виборчих комісій забезпечити виконання своїх обов'язків належним чином часто пов'язана з недосконалою процедурою призначення членів, їх заполітизованістю, низькою кваліфікацією, невизначеним характером відповідальності колегіальних органів тощо.

Виборчі комісії та комісії з референдуму є спеціальними колегіальними органами, уповноваженими організувати підготовку та проведення відповідних виборів та референдуму і забезпечувати додержання та однакове застосування законодавства України під час відповідних процесів. Контроль за дотриманням виборчих прав громадян в адміністративному порядку насамперед здійснює Центральна виборча комісія. Адміністративні суди мають повноваження здійснювати контроль за діяльністю усіх виборчих комісій і їх членів та приймати остаточні рішення щодо виборчих спорів згідно із КАСУ.

Місцеві вибори в Україні – це не лише виборчий процес, а й велика загальнодержавна політика. На них формуються та реалізуються місцеві програми соціально-економічного розвитку, місцеві еліти та партійні групи впливу [9, с. 204]. Легітимність місцевих виборів визначається довірою до них громадян – виборців та тих, хто брав участь у виборчих перегонах. Одними із основних інститутів процесу виборів є виборчі комісії, до компетенції яких належить організація дільниць, реєстрація виборців і кандидатів, підготовка передвиборчих матеріалів, розгляд заяв та скарг, розв'язання спорів, загальний контроль за проведенням виборів та обов'язкове виконання судових рішень тощо.

Механізми судового контролю за правовим врегулюванням виборчих процесів мають свідчити про дотримання принципу гласності та відкритості виборчих процесів, передбачуваність правил проведення виборів та поведінки суб'єктів виборчого процесу, що є показником легітимності влади в Україні, її демократичного розвитку [10, с. 173].

Звернення до суду за захистом прав під час виборів має особливу правову природу. Рішення виборчих комісій не повинно суперечити законам України, має бути прийнято з урахуванням принципів публічності і відкритості, рівності прав усіх суб'єктів. У разі порушення ними вимог чинних нормативно-правових актів, а саме прийняття незаконного рішення, перевищення повноважень або допущення протиправної бездіяльності, суб'єкти відповідного виборчого процесу наділені правом звернення до адміністративного суду. Отже, навантаження щодо захисту прав учасників місцевих виборів несуть суди адміністративної юрисдикції, до підсудності яких віднесені всі спори, пов'язані з такими процесами.

Ключовим для розуміння та визначення меж судового контролю є питання повноважності адміністративного суду та наявності способів судового захисту особи від порушень відповідних колегіальних органів.

КАСУ у статті 245 визначає повноваження суду під час вирішення справи. Можемо констатувати, що, порівнюючи із статтею 162, яка визначала повноваження адміністративного суду у старому КАСУ, нові положення чіткіше визначили компетенцію судів, однак частково звузили її. Оскільки стаття 245 КАСУ не містить норми про те, що суд може прийняти іншу постанову, яка б гарантувала дотримання і захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, що була у статті 162 попередньої редакції Кодексу. Це значно обмежує суд у здійсненні судового контролю.

Не вбачається розширення повноважень адміністративного суду і в статтях 273–279 КАСУ, які визначають особливості провадження саме у виборчих справах.

Відносно попередньої редакції процесуальних норм М. Смокович зазначав, що їх аналіз та синтез свідчить про те, що повноваження адміністративних судів щодо розв'язання виборчого спору обмежено виборчим законом, тому що суд може обрати лише визначений цим законом *спосіб відновлення* порушених прав та інтересів у такій справі, який за судовою практикою не завжди забезпечує відновлюваність прав та інтересів суб'єктів виборчого процесу [11].

Отже, важливим елементом ефективного судового захисту у виборчих спорах є законодавче закріплення гарантій захисту та відновлення по-

рушеного права особи. Обмеження адміністративним судом таких можливостей перешкоджає здійсненню дієвого судового контролю, що негативно впливає на проведення виборів та ставить під сумнів їх результати.

Звертаючи увагу на судову практику щодо перевірки рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій, вважаємо за необхідне висвітлити негативний приклад діяльності міських виборчих комісій на місцевих виборах 2015 р., який стосується організації їх роботи.

Так, постановою Херсонського окружного адміністративного суду від 10.10.2015 р. у справі № 821/3293/15-а [12], яка набрала чинності 13.10.2015 р., встановлено, що постановою Одеського апеляційного адміністративного суду від 06.10.2015 р. у справі № 821/3250/15-а зобов'язано Херсонську міську виборчу комісію Херсонської області прийняти рішення про реєстрацію А. кандидатом на посаду Херсонського міського голови. Постановою Одеського апеляційного адміністративного суду від 06.10.2015 р. у справі № 821/3251/15-а зобов'язано Херсонську міську виборчу комісію Херсонської області прийняти рішення про реєстрацію А. кандидатом у депутати Херсонської міської ради, висунутого Херсонською міською партійною організацією політичної партії «НАШ КРАЙ» у багатомандатному виборчому окрузі на чергових місцевих виборах 25.10.2015 р.

07.10.2015 р. Херсонською міською виборчою комісією Херсонської області прийнято постанови № 47 «Про затвердження тексту виборчого бюлетеня для голосування у багатомандатному виборчому окрузі з виборів депутатів Херсонської міської ради» та № 48 «Про затвердження тексту виборчого бюлетеня для голосування у єдиному одномандатному виборчому окрузі з виборів Херсонського міського голови».

Із дослідженого судом тексту виборчих бюлетенів для голосування у багатомандатному виборчому окрузі з виборів депутатів Херсонської міської ради та для голосування у єдиному одномандатному виборчому окрузі з виборів Херсонського міського голови встановлено, що до зазначених бюлетенів не включено А., висунутого Херсонською міською партійною організацією політичної партії «НАШ КРАЙ».

Позов у зазначеній справі судом задоволено повністю. Визнано протиправною та скасовано постанову Херсонської міської виборчої комісії Херсонської області від 07.10.2015 р. № 47 «Про затвердження тексту виборчого бюлетеня для голосування у багатомандатному виборчому окрузі з виборів депутатів Херсонської міської ради». Визнано протиправною та скасовано постанову Херсонської міської виборчої комісії Херсонської області від 07.10.2015 р. № 48 «Про затвердження

тексту виборчого бюлетеня для голосування у єдиному одномандатному виборчому окрузі з виборів Херсонського міського голови».

Крім того, постановою Харківського окружного адміністративного суду від 14.10.2015 р. у справі № 820/10592/15 [13], яка набрала законної сили 17.10.2015 р., встановлено, що Дергачівською міською виборчою комісією Дергачівського району Харківської області не виконано рішення Харківського окружного адміністративного суду від 04.10.2015 р. по адміністративній справі № 820/10436/15, яке набрало законної сили 07.10.2015 р., відповідно до якого зобов'язано зареєструвати В. у якості кандидата у депутати та кандидата на посаду Дергачівського міського голови, про що свідчить прийняття постанови № 38 від 11.10.2015 р. всупереч нормам Конституції України, статті 99 Закону України «Про місцеві вибори» та статті 255 КАСУ.

Дергачівською міською виборчою комісією Дергачівського району Харківської області винесено постанову від 11.10.2015 р. № 38 «Про розгляд звернення голови Дергачівської районної організації партії «Відродження» від 09.10.2015 р. щодо виконання постанови Харківського окружного адміністративного суду від 04.10.2015 по справі № 820/10436/15», якою повернуто голові Дергачівської районної організації партії «Відродження» В. оригінал судового рішення без виконання.

Позов у даній справі задоволено частково. Визнано протиправною та скасовано постанову Дергачівської міської виборчої комісії Дергачівського району Харківської області № 38 від 11.10.2015 р. Зобов'язано Дергачівську міську виборчу комісію Дергачівського району Харківської області зареєструвати В. кандидатом на посаду голови Дергачівської міської ради Дергачівського району Харківської області. Зобов'язано Дергачівську міську виборчу комісію Дергачівського району Харківської області зареєструвати В. кандидатом у депутати у багатомандатному виборчому окрузі по виборах депутатів Дергачівської міської ради Дергачівського району Харківської області, як першого у списку, висунутого Дергачівською районною організацією партії «Відродження». У задоволенні решти позовних вимог відмовити. Встановлено судовий контроль за виконанням Дергачівською міською виборчою комісією Дергачівського району Харківської області постанови Харківського окружного адміністративного суду від 14.10.2015 р. по адміністративній справі № 820/10592/15. Зобов'язано Дергачівську міську виборчу комісію Дергачівського району Харківської області надати до Харківського окружного адміністративного суду звіт про виконання постанови Харківського окружного адміністративного суду від 14.10.2015 р. по адміністратив-

ній справі № 820/10592/15 протягом 2 (двох) днів з дня проголошення постанови, а саме: до 15 години 00 хвилин 16.10.2015 р.

Своєчасність виконання судових рішень під час процесу вибрів чи референдуму має особливе значення у зв'язку зі стислими строками їх проведення. Однак рішення адміністративних судів, як бачимо, часто ігноруються виборчими комісіями, що негативно впливає на якість зокрема місцевих вибрів.

У пункті 17 постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 01.11.2013 р. № 15 роз'яснюється, що судовим рішенням щодо розгляду виборчого спору суд може встановити строк для подання суб'єктом владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, звіту про виконання постанови суду. У разі необхідності спосіб, строки і порядок виконання можуть бути визначені в самому судовому рішенні. Так само на відповідних суб'єктів владних повноважень можуть бути покладені обов'язки щодо забезпечення виконання рішення [14], що застосовується судами на практиці.

Тож адміністративні суди у межах, визначених чинним законодавством України, здійснюють судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах, зокрема щодо виборчих спорів. Відповідачами у таких справах, як свідчить судова практика, частіше є суб'єкти, які за порядком ухвалення рішень є колегіальними органами. Заходи, які впроваджуються судами щодо своєчасного виконання судових рішень, не завжди є результативними, оскільки відповідні колегіальні органи демонструють неповагу до них. Вважаємо, що причиною цього є прогалини у законодавстві щодо відповідальності колегіальних суб'єктів публічної адміністрації.

Також однією з перешкод здійснення судового контролю є чинний Закон «Про місцеві вибори», який містить низку неточностей та суперечностей, не вирішує попередні проблеми щодо проведення виборчого процесу та формування місцевих рад. На це звертало увагу чимало експертів у цій сфері. Про це зазначає громадянська мережа «ОПОРА» у своєму звіті [15]. В Україні виборче законодавство є однією з найнестабільніших галузей законодавства. Майже кожні вибори у нас проводяться за новим виборчим законом. Прийняття Виборчого кодексу, на необхідності ухвалення якого неодноразово наголошувалось європейськими інституціями, досить довго відкладається.

Так, ухвалення Виборчого кодексу, згідно із Планом законодавчого забезпечення реформ, затвердженого постановою Верховної Ради України від 04.06.2015 р. № 509-VIII [16], заплановано на кінець 2017 року, але воно знову відтерміновано.

Отже, негативом для забезпечення належного проведення вибрів є колізії виборчого закону.

Це породжує неоднозначність судової практики, оскільки суди не в змозі відразу реагувати на такі виклики. Для вирішення складних питань у виборчих спорах національні суди звертаються до практики відповідних міжнародних судових установ. Тому такі колізії судами розв'язуються поступово.

До того ж недосконалістю чинного виборчого законодавства є те, що воно не встановлює належних кваліфікаційних вимог для кандидатів у члени виборчих комісій. Часто членами комісій ставали особи, які через необізнаність із законодавством, неспроможні були забезпечити свою роботу на задовільному рівні, що ставало причиною низки порушень.

Також збільшення правопорушень в ході вибрів пояснюється відсутністю невідворотності покарання за їх вчинення. Жодний вид юридичної відповідальності до виборчих комісій на практиці не застосовується. Запровадження реальних видів відповідальності до таких колегіальних суб'єктів має стати обов'язковим.

Досліджуючи відповідні питання судового контролю за місцевими виборами, можемо виокремити основні проблеми, які ставали перешкодами проведення вибрів на належному рівні та впливали на об'єктивність їх результатів. Зокрема такими проблемами є: обмеження адміністративних судів у своїй компетенції під час розгляду та вирішення справ, пов'язаних з виборчими процесами; відсутність своєчасного реагування виборчих комісій на судові рішення, які набрали законної сили, їх невиконання; постійні зміни виборчого законодавства, його прийняття безпосередньо напередодні місцевих вибрів, неточність та суперечливість нововведень; низький рівень кваліфікації членів виборчих комісій, необізнаність їх із законодавством; невизначеність та прогалини в законі щодо відповідальності виборчих комісій як колегіальних органів; неоднозначність судової практики.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. URL: <http://www.ligazakon.ua>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>.
3. Стещенко Т. В. Актуальні проблеми вдосконалення законодавства України про місцеві вибори в інтересах жителів територіальних громад. Проблеми законності: акад. зб. наук. пр. Х., 2011. Вип. 113. С. 34–39.
4. Аналітичний огляд стану здійснення адміністративного судочинства у 2015 році / Вищий адміністративний суд України. Київ, 2016. 52 с. URL: http://www.vasu.gov.ua/sudovapraktika/statistika/anlit_ogljad_adminsudochinstva_2015/.
5. Смокович М. Категорії виборчих спорів: динаміка їх виникнення. Юридична Україна. 2014. № 9. С. 14–23.

6. Про місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 р. № 595-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://www.ligazakon.ua>.

7. Місцеві вибори в Україні 2015 // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Виборча_комісія.

8. Кодекс належної практики у виборчих справах. Керівні принципи та Пояснювальна доповідь, ухвалені Венеціанською Комісією на 52 пленарній сесії (Венеція, 18–19 жовтня 2002 року). URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/>.

9. Ворона П.В., Гошовська В.А., Лопушинський І.П. Місцева влада в країнах пострадянського простору: монографія / за заг. ред. П.В. Ворони. Полтава: ПП Шевченко, 2016. 528 с.

10. Смокович М. І. Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспекти: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2014. 576 с.

11. Смокович М. Судовий контроль за виборами народних депутатів України. Юридична Україна. 2012. № 7. С. 29–33.

12. Постанова Херсонського окружного адміністративного суду від 10 жовтня 2015 року № 821/3293/15-а Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52150417>.

13. Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 01 лист. 2013 року № 15 «Про практику застосування адміністративними судами положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0015760-13>.

14. Постанова Харківського окружного адміністративного суду від 14 жовтня 2015 року № 821/10592/15. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52262800#>.

15. Звіт. Попередні висновки ОПОРИ щодо виборчого процесу на місцевих виборах 25 жовтня 2015 р. URL: <http://oporadp.org/zvt.-poperedn-visnovki-oporishhodo-viborchogo-procesu-na-mscevih-viborah-25-zhovtnya-2015.html>.

16. План законодавчого забезпечення реформ: Постанова Верховної Ради України від 04 черв. 2015 року № 509-VIII. URL: <http://www.ligazakon.ua>.

Анотація

Цвіркун Ю. І. До питання здійснення судового контролю за діяльністю виборчих комісій під час місцевих виборів. – Стаття.

Статтю присвячено дослідженню проблемних питань організації та проведення місцевих виборів та судового контролю за ними, визначено шляхи їх розв'язання, здійснено аналіз законодавства та судової практики з відповідного питання.

Ключові слова: місцеві вибори, виборча комісія, судовий контроль, органи місцевого самоврядування, колегіальні органи.

Аннотация

Цвиркун Ю. И. К вопросу осуществления судебного контроля за деятельностью избирательных комиссий во время местных выборов. – Статья.

Статья посвящена исследованию проблемных вопросов организации и проведения местных выборов и их судебного контроля, определены пути их решения, осуществлен анализ законодательства и судебной практики по соответствующему вопросу.

Ключевые слова: местные выборы, избирательная комиссия, судебный контроль, органы местного самоуправления, коллегиальные органы.

Summary

Tsvirkun Yu. I. On the issue of judicial control over the activities of election commissions during local elections. – Article.

The article is devoted to the study of problematic issues of organization and conduct of local elections and judicial control over them. The ways of solution of the issues have been determined, while the analysis of the relevant legislation and judicial practice has been carried out.

Key words: local elections, election commission, judicial control, municipalities, collegiate bodies.